

Interne notater

STATISTISK SENTRALBYRÅ

32/30

23. september 1982

PRIORITERT PROGRAM FOR VIDERE FLYTTEFORSKNING I STATISTISK SENTRALBYRÅ

av

Erik Stordahl,
Per Sevaldson og
Lars Østby

INNHold

	Side
1. Hva det er vi har klarlagt om flytting til nå	1
1.1. Flyttemotivundersøkelsen 1972	1
1.2. Justerte flytterelasjoner	2
1.3. NIBR's flyttstudier	3
1.4. Oppfølging av Flyttemotivundersøkelsen 1972	3
2. Hva er det viktig å få vite i tillegg?	3
2.1. Typifisering og systematisering av flyttingene	3
2.2. Områder hvor kunnskapene er mangelfulle	4
2.3. Dataproblemer	6
2.4. En hovedhypotese	6
3. En strategi for videre flyttstudier	6
4. Arbeidsprogram	8

1. HVA DET ER VI HAR KLARLAGT OM FLYTTING TIL NÅ

Den samlede kunnskapsmengde om det nasjonale flyttemønster i Norge er etterhvert nokså betydelig. Som grunnlag for Byråets framtidige engasjement på dette feltet skal vi her oppsummere resultater fra de seinere årenes forskningsinnsats i Byråets regi.

1.1. Flyttemotivundersøkelsen 1972

Analysene er her ført fram i to etapper. Datagrunnlaget for første etappe som vi redegjør for her, er i hovedsak basert på intervjuer. Beskrivelsen av flyttemønsteret bygger på registerdata. Annen etappe skal vi komme tilbake til seinere i punkt 1.4.

Av resultater nevner vi følgende:

1.1.1. Utvikling i mobilitet 1949 - 1974

Den "reelle" mobiliteten (antall flyttinger i forhold til folketallet når en holder fast kommunestruktur) har økt med om lag 1/3 fra 1950. De mobile aldersgruppene har hatt en stadig økende andel av befolkningen. Det har hele tida vært en utvikling i retning av mindre forskjeller i mobilitet mellom kjønnene, og en øking i mobiliteten blant familier med små barn. Nettoinnflyttinger til Oslo/Akershus kuliminerte på slutten av 1960-tallet, og hovedstadsregionen har hatt nettoutflytting fra 1971.

De mest mobile blant de definerte aldersgruppene var 0-4 og 20-29 år, og kvinner 15-19 år. Analysene gir klare indikasjoner på at mobiliteten varierer med livssyklusfase, (ikke bare med alder). Barnløse ektepar flytter f.eks. oftere enn ektepar med barn.

1.1.2. Særtrekk ved flyttere

Forskjellene mellom flyttere og ikke-flyttere i 1971 når det gjelder forhold knyttet til bolig og arbeid kan oppsummeres ved å si at flytterne er mindre etablerte. Relativt mange av dem finnes i yrker med hyppige skift av arbeidssted eller arbeidsgiver. Ikke-flytterne finner vi oftere i yrker med sterke bånd mellom bosted og arbeidssted, og blant personer med flere enn én jobb. Det er karakteristisk for flytteren at han bor i en bolig han ikke eier. Den manglende etablerhet viser seg også ved at flytterne har langt flere tidligere flyttinger enn ikke-flytterne.

1.1.3. Oppgitte flyttemotiver

Flyttinger på grunn av arbeidsforhold og boligforhold er de dominerende og er oppgitt som grunn av henholdsvis 35 prosent og 27 prosent av flytterne. Familie-, utdannings- og miljøforhold svarer hver for om lag 10 prosent av flyttingene. Nesten ingen oppgir service- og kommunikasjonsforhold eller klima som flyttegrunn. Flyttegrunnene varierer med livssyklusfase. Mindre barn er stort sett passive med-flyttere. Ungdommen flytter på grunn av arbeid, utdanning og giftermål. Inngåelse av ekteskap nevnes som flyttegrunn av nesten bare kvinnelige flyttere, og dette er den eneste store forskjellen mellom de to kjønns flyttemotiver. Bolig og miljø betyr også mye som flyttegrunn for de yngre, spesielt for de som har små barn.

Arbeidsforhold er den klart viktigste flyttegrunnen i landets spredtbygde og mest perifere strøk. I mer tettbygde og sentrale strøk avtar arbeidsforhold som flyttegrunn mens bolig- og miljøforhold oppgis som flyttegrunn av mange.

1.1.4. Flytting og generelle levekår

Godt over halvparten av flytterne mente at de totalt sett fikk det bedre etter flyttingen enn før. Det var en lavere andel som fikk forbedring i og med flyttingen blant enkeltpersoner enn blant familieflytterne. Det var relativt flere som oppgav at levekårene var bedret i og med flyttingen blant de som flyttet til mindre urbaniserte steder enn det var blant de øvrige flytterne.

1.1.5. Flytting og arbeid

De flytterne som fikk et skifte i arbeidssituasjonen som følge av flyttingen, er gjort til gjenstand for spesielle analyser. Det viste seg at halvparten av disse flytterne fikk forbedret lønns-

nivået, mens 15 prosent fikk dårligere lønnsforhold i og med flyttingen. Størst inntektsøkning ved flyttingen oppnådde de yngste flytterne, menn og personer som flyttet til steder som ikke var "mer urbaniserte" enn fraflyttingsstedet.

1.1.6. Flytting og strukturendring

I mange diskusjoner om strukturendringer (f.eks. endringer i næringsfordelingen eller bosetningsmønsteret) i samfunnet, trekkes flyttingene inn som en viktig faktor.

Slik vi registrerer flyttingene, hadde de i 1971 svært liten virkning på disse endringsprosessene.

Konklusjonene fra dette avsnittet støtter opp under det bildet vi ellers har forsøkt å tegne av flyttingene som resultat av mangslunne prosesser og hvor nettovirkningen ofte er ubetydlig i forhold til det antall individer som tar del og til de store endringer de fører med seg for den enkelte deltaker.

1.1.7. Framtidig flytting

Analysen av holdningene til videreflytting bidrar til å forklare noen av forskjellene mellom flyttere og ikke-flyttere som vi tidligere har nevnt. Blant personer som har flyttet tidligere, betraktes tilsynelatende flytting som en naturlig utvei for å løse problemer. Det er også en stor grad av konsistens mellom forhold knyttet til den registrerte flyttingen og forhold knyttet til videreflytting. De som regner med å flytte igjen, tror ofte at det vil være samme årsak til den neste flyttingen som det var til den siste de foretok, og det er de gruppene som har høyest mobilitet som oftest tror de vil flytte igjen i framtida.

1.2. Justerte flytterelasjoner

Resultater fra dette prosjektet foreligger i manuskript. Her er de interkommunale flyttemønstrene i Norge i 1971 - 1974 analysert. Analysene gir økt innsikt i strukturen i de innenlandske flyttingene. Kartleggingen av flyttemotiver (pkt. 1) blir her ført videre gjennom introduksjon av motivspesifikke flyttemønstre. I analysene av flyttestruktur blir flyttemønsteret behandlet for grupper av kommuner, grupper av befolkningen og distanse kategorier, separat og i kombinasjoner.

1.2.1. Regionale forskjeller i mobilitetsnivå

Mobilitetsnivået varierer regionalt. Størst mobilitet i 1971 - 1974 har senterkommuner med trange administrative grenser og omegnskommunene for landsdelssentra.

Nettoeffektene av flyttingene har et hovedmønster i 1971 - 1974 der de mest sentrale kommunene har nettoutflytting og de lite sentrale kommunene har noe svakere nettoutflytting. Nettoinnflytting skjer særlig til kommuner med midlere sentralitet.

1.2.2. Motivspesifikke delmønstre

De arbeidsmarkedsmotiverte flyttingene gir netto omfordeling fra de mindre sentrale kommuner til senterkommuner.

De utdanningsmotiverte flyttingene omfatter 1/10 av totalmønsteret. Netto-effekten av flyttingene regionalt er i noen hovedtrekk som for arbeidsmarkedsflyttingene.

Boligmotiverte flyttinger foregår stort sett, men ikke utelukkende over kortere avstander. Nettoeffekten på bosettingen er i hovedtrekk utflytting fra de mest sentrale deler av byregionene og innflytting til regionenes periferi.

1.2.3. Flytteavstand

Variasjonene regionalt i flyttemønsteret er i sterk grad avgrenset til de korte flyttingene. Dette gjelder både mobilitetsvariasjoner og nettoeffekter.

For de lange flyttingene er nettoeffekten på nivå kommunegruppe (22 gr.) nesten uten betydning. For mellomdistansereflyttingene er det nettoutflytting fra de ikke-sentrale kommuner og innflytting til kommuner med midlere sentralitet.

1.2.4. Persongruppers flyttinger

Det er mange detaljer i de persongruppespesifikke delmønstre som kan nevnes. Her skal nevnes at med den aldersinndeling som er brukt viser det seg at persongruppene menn og kvinner 16-19 år har et mønster som systematisk avviker fra alle andre persongruppers mønstre. Ungdomsgruppene flytter klart urbaniserende, mens de gruppene som omfattes av etablerte familier flytter hovedsakelig med motsatt effekt på det regionale bosettingsmønster.

For alle persongrupper med to unntak er samvariasjonen sterkst mellom bruttoinnflytting og nettoutflytting. Både for gutter og jenter 16-19 år er samvariasjonen sterkst mellom bruttoutflytting og nettoutflytting.

1.3. NIBR's flyttestudier

Norsk institutt for by- og regionforskning (NIBR) har lenge drevet flyttestudier. Byrådet har samarbeidet med NIBR om etablering og bruk av data, spesielt gjelder dette Flyttemotivundersøkelsen 1972. Vi skal her referere to studier.

1.3.1. Flyttekjedestudier

Hovedresultatene herfra er summert opp i følgende punkter:
 Tilbudet av brukte boliger er mye større enn tilbudet av nye boliger.
 Nybygde boliger tilfaller etablerte husstander med høy og middels inntekt.
 Brukte boliger er det viktigste boligtilbudet for de mest boligtrengende.
 Bygging av små boliger er bygging for dem som trenger det mest.

1.3.2. Flyttemønsteret i storbyregioner

Resultatene herfra bekrefter det internasjonalt kjente "turnaround" i det regionale flyttemønster. Mobiliteten inn til storbyene har stabilisert seg. Utflyttingen fra storbyene har økt. Årsakene til fenomenet finnes det i dag ikke sikker viten om. Prioritering av årsaksanalyser blir foreslått.

1.4. Oppfølging av Flyttemotivundersøkelsen 1972

Flyttemotivundersøkelsens data (pkt. 1) har også tjent som utgangspunkt for en oppfølgingsstudie. Utvalgspersonene ble her fulgt opp i Det sentrale personregister der flyttinger og endringer i ekte-skapelig status ble ekstrahert for perioden 1964 - 1978.

Tilbakeflytting synes å være et betydelig element i flytteprosessen. Av utvalget av personer som flyttet i 1971 viser undersøkelsen at omlag 1/2 flyttet tilbake til oppvekstkommunen minst en gang i løpet av perioden 1964 - 1978.

Befolkningen synes å bestå av en del personer med mange flytteeferinger (movers) og den øvrige befolkning med ganske beskjedne flytteeferinger.

2. HVA ER DET VIKTIG Å FA VITE I TILLEGG?

Mye av den flytteanalyse som er utført, har vist at det samlede volum av flytting er satt sammen av svært ulike flyttegrupper, og at en viktig vei i de videre analyser av flytting vil være å dele flyttingene inn i mer homogene undergrupper. Variasjoner i flyttingene kan da la seg forklare via variasjoner i fordelingen mellom hovedgruppene.

2.1. Typifisering og systematisering av flyttingene

Vi vil definere to hovedtyper av flytting

- I Bostedsskiftesom ikke (normalt) betinger samtidig skifte av arbeidssted. (Merk registreringsproblemer ved denne typen av flyttinger)
- II Bostedsskifte som (normalt) betinger samtidig skifte av arbeidssted. Å gå inn eller ut av arbeidsmarkedet regnes som skifte av arbeidssted.

Den prosessen som leder fram til flyttingen vil vi også relatere til én av to brede årsaks-kategorier, samt en liten restgruppe:

A Livsløpsrelaterte flyttinger

1. Flytting med foreldre til større hus, bedre omgivelser (forstadsflytting). Normalt: type I, 1 eller flere flyttinger.
2. Flytting til skolested for utdanning (registreringsproblem). Normalt: type I og type II. Blanding I/II avhengig av sentralitet, "skoletilbud". 1 eller flere flyttinger.
3. Flytting til egen bolig (ut av hjemmet, ut av studenthybel). Normalt: type I og type II. Blanding I/II avhengig av hjemstedets karakter, utdanningsnivå og yrke.
4. Flytting til egen familiebolig (giftermål - samboing) 2 flyttere. Normalt: trolig overvekt av type I for begge parter, men også type II, særlig for kvinner? Hva bestemmer?
5. Flytting til større familiebolig (forstadsflytting). Normalt: type I.
6. Flytting ved oppløsning av ekteskap. Normalt type: I.

B Jobbskifteflyttingen (alle av type II)

1. Karriereflyttinger: Mobile yrker/personer
2. "Pull"-flyttinger: ("Oljejobber")
3. "Push"-flyttinger: Jobbmangel

NB. Jobbskifte uten flytting

C Andre flyttinger

1. Tilbake til hjemstedet-flyttingen (type II)
2. Andre miljøflyttinger (type I og II)
3. Helse-flyttinger (type (I og) II)

2.2. Områder hvor kunnskapene er mangelfulle

I det følgende går vi så inn på sider ved flyttingene hvor det åpenbart mangler kunnskaper. Vi vurderer samtidig muligheten for å skaffe data til å bøte på denne mangelen. Til slutt skal vi så gi en strategi for videre flyttestudier. Vi velger strategi ut fra den forutsetning at det skal arbeide én person på heltid med dette. Dersom det gis større ressurser, vil det føre til at flere projekter kan tas opp, men det fører ikke til en omlegging av strategien. Hensynet til befolkningsframskrivingsmodellen vil i Byrået ha overordnet betydning. Dette hensynet vil imidlertid ikke være enerådende.

2.2.1. Flyttebevegelsene over tid

Her bør det legges vekt på følgende aspekter:

- i) Trender i det geografiske flyttemønster
- ii) Betydningen av tilbakflytting
- iii) Virkninger av konjunkturer/økonomiske forhold
- iv) Virkninger av demografiske forhold. Bl.a. trender i flyttetendenser for ulike aldersgrupper.
- v) Endringer i flyttingenes avstandsfordeling, (Andel av flyttingene som går mellom fylker og landsdeler, og avstand i km mellom fra- og tilflyttingsstedet.)

Data til disse analysene kan hentes fra publisert statistikk, supplert med kjøring på registerdata, i hvert fall for ii). Oppfølgingsundersøkelsen (1.4) viser at datakilden er tilfredsstillende.

2.2.2. Mobilitetsmønsteret for kommunene, med vekt på forklaring

Mønsteret vil variere regionalt og over tiden. Begge deler lar seg analysere ved hjelp av forklaringsfaktorer som vi er i ferd med å legge inn på en analysefil i samarbeid med NSD.

I analysen må en også trekke inn omfanget av intrakommunale flyttinger, fordi forskjeller i flytting mellom kommunene kan kompenseres av motsatte forskjeller i intrakommunal flytting. For tiden har en ikke tilfredsstillende data over intrakommunale flyttinger, men det vil trolig komme innen få år. En vil også trekke inn opplysninger om flyttemotiv (FMU-72), men alt vesentlig av forklaringsfaktorer må kunne spesifiseres på enkeltkommunenivå.

2.2.3. Kartlegging av flytteenheten

Det er av betydning for den regionale befolkningsutvikling om flyttinger knyttet til konkrete årsaksfaktorer (ledig arbeidsplass, ledig bolig mv.) omfatter en eller flere medflyttere i form av familiemedlemmer eller bare "hovedpersonen". I dag vet vi eksempelvis lite om sammensetningen av flytteenhetene som styres av arbeidsmarkedet, og eventuelle regionale forskjeller i sammensetningen.

Det er mulig at en fullgod analyse av dette må bygge på individundersøkelse av samme type som FMU-72. Det er imidlertid mulig at en kan komme et rimelig stykke på vei ved å studere variasjonene i flytteenhetens sammensetning mellom ulike flyttestrømmer slik de defineres innledningsvis i avsnitt II eller mellom regionale flyttestrømmer.

2.2.4. Livsløpsrelaterte flyttinger

Det vil ofte være en glidende overgang mellom flyttinger som er en følge av at individene gjennomlever et normalt livsløp, og flyttinger som i hovedsak utløses av andre typer av (knyttet til konkrete og mer styrbare) årsaksfaktorer. Flytting ut av foreldrehjemmet på overgangen mellom ungdom og voksen, er eksempel på en flytting som følger av en viktig overgang i livsløpet. Vi har svært lite data om slike flyttinger i Norge. De kan kartlegges gjennom enkle spørsmål i en intervjuundersøkelse, men det er også mulig at registeret nå kan brukes til dette formålet.

Flyttinger knyttet til endringer i ekteskkelig status er ikke like entydig livsløpsrelaterte. Registerdata kan brukes i analysen av flyttinger som skjer samtidig med endring i ekteskkelig status.

2.2.5. Kartlegging av beslutningsprosessen for flytting

Beslutningsprosessen vil være helt avhengig av om den flyttende enheten består av én eller flere personer. Måten beslutningsprosessen blir gjennomført på, har sammenheng med levekårsaspektet ved flyttingene. Detaljert kunnskap om beslutningsprosessen ville kreve egne intervju som legger spesiell vekt på dette aspektet.

Å kartlegge årsakene til flytting er regnet som en av de helt sentrale oppgavene i flytteforskning. Bidrag i denne retning er kartlegging av individenes opplevde flyttemotiver (FMU-72). På aggregert nivå er flytteårsakene studert med utgangspunkt i personkjennermerker og antatt viktige kjennermerker ved fra- og tilflyttingsstedet. For framskrivingsmodellen er det trolig mest å hente fra aggregatstudier. Data for dette finnes tilgjengelig. Vi mener at Byrået for tiden ikke bør prioritere individundersøkelser av beslutningsprosessen rundt flytting.

2.2.6. Intrakommunal flytting

Vi har for tiden ikke brukbare data over flytting innenfor den enkelte kommune.

Følgende prinsippskisse illustrerer sammenhengen mellom faktiske og registrerte flyttinger:

Av skissen fremgår at en stadig mindre del av flyttingene blir registrert jo kortere flytteavstand som er inne i bildet. Noe av opphavet til regionale mobilitetsforskjeller kan skyldes at forskjeller i kommunestruktur gjør at ulike andeler av de korteste flyttingene blir registrert. Ved at intrakommunale flyttinger kommer inn i registeret, kan en unngå slike registreringsmetodiske feil. En annen måte for eliminering av slike feil, er å se på regioner større enn kommuner. Med arbeidsmarkedsregioner som analyseenhet, vil betydningen av registreringsfeilen bli mindre. De fleste flyttinger kortere enn til A' vil da skje innenfor den aktuelle arbeidsmarkedsregion.

2.2.7. Videre studier av mover-stayer forholdet

Av særlig interesse er samspillet mellom aktuelt flyttemønster, lokalbefolkningens sammensetning av movers-stayers, og den lokale mobilitet; vil noen lokaliteter "akkumulere" movers, og andre "tømmes" for movers?

2.3. Dataproblemer

I den foregående del i avsnitt II, har vi noen steder kommet inn på problemer med data fra Det sentrale personregister.

Definisjonen av bostedsbegrepet i Det sentrale personregister kan gjøre det vanskelig å gå nærmere inn i studiet av visse typer av flyttinger. Dette gjelder f.eks. gruppen av utdanningsflyttinger og grenseoppgangen mellom langtidspendling og flytting for familieforsørgere. Registreringspraksis i dag synes også å begrense mulighetene for å studere de intrakommunale flyttingene. Dette gjelder også studier på grunnlag av flytteenheter som er sammensatt av flere personer (eksempelvis familieflyttinger).

2.4. En hovedhypotese

En hovedhypotese i flytteanalysen vil være at flyttinger av type I og av type II har meget viktige forskjeller. Dersom at vesentlig av flyttingene kan deles inn i de to typene, vil vi ha oppnådd to relativt homogene undergrupper. Den videre analysen vil da i stor utstrekning bestå av å vurdere hvordan den relative andel av de to typene varierer mellom de ulike flyttestrømmene. Fordelingen mellom type I og II vil være sterkt avhengig av flytteavstand. Flyttinger over kortere avstand enn f.eks. 2 mil vil meget sjelden betinge at en også skifter arbeidssted, selv om dette kan skje i praksis. På den annen side vil langveisflyttinger ofte kreve at en skifter arbeidssted, eller går inn i eller ut av arbeidsstyrken. Registreringen av flytting bygger ikke på flytteavstand, men på skifte av bostedskommune, og med forbedringer av framskrivingsmodellen som det endelige mål, må analysen ta sitt utgangspunkt i kommunene som regionale enheter.

Det vil være fordelaktig om vi kan avgrense grupper av kommuner til områder som er slik at flytting mellom områdene i hovedsak er av type II mens flytting innenfor et område i hovedsak er av type I. Stikkord: "Arbeidskraftregioner". Vi må undersøke om flyttingene har en så klar struktur at det er mulig å etablere et regionsystem som gir overveiende type I flyttinger innen områdene og type II flyttinger mellom dem.

3. EN STRATEGI FOR VIDERE FLYTTESTUDIER

1. Gjennomgåelsen under punktene 1 til 7 på slutten av avsnitt II foran, viser at de områdene som Byrået prioriterer høyest, bygger på data fra registrene. Mange deler av dette datatilfanget er hittil nærmest uutnyttet, og det er trolig også økonomiske i tillegg til faglige argumenter som taler for at den videre strategi tar sitt utgangspunkt i studier på grunnlag av registerdata.

Men vi forutsetter at disse i den utstrekning og på de måter det er behov for det, skal kunne suppleres med intervjudata.

2. Kan vi skjelne mellom flyttingstyper i registerdata? Dette avhenger bl.a. av om vi kan få identifisert familieflyttinger. Vi kan da (i prinsippet?) spesifisere:

2.1. Flyttinger uten skifte av "familiestatus".

2.1.1. Flytting av enslig.

2.1.2. Flytting av familie.

2.2. Flytting med skifte av familiestatus etter type av status-skifte:

2.2.1. Fra "barn" i familie til enslig.

2.2.2. Fra "barn" i familie til ektefelle/samboer.

2.2.3. Fra enslig til ektefelle/samboer.

2.2.4. Fra ektefelle ektefelle/samboer til enslig.

2.2.5. Fra ektefelle til enslig forelder.

Kan vi nå studere sammensetning etter disse typene for befolkningsgrupper etter kjønn, alder, ekteskapelig status og region?

3. Studier av samlet flyttevolum

3.1. Vi kan studere samlet flytting mellom arbeidskraftregioner for de viktige gruppene etter 2. foran, og undersøkesammenhenger med "flyttebetingende" faktorer for landet under ett. F.eks. utviklingen på arbeidsmarkedet totalt, eventuelt ulikheter mellom distriktene i arbeidsmarkedsutvikling.

3.2. Studier av interkommunale flyttinger innenfor arbeidskraftregionene må trolig ta sitt utgangspunkt i inter- og intra- kommunale flyttinger.

Det må vurderes hvilken interesse det har å studere det samlede volum av interkommunale flyttinger innenfor arbeidskraftregionene.

4. Studier av flyttemønstre for arbeidskraftregionene.

4.1. Variasjon mellom regionene i mobilitet.

Hvor store er forskjellene?

Er det sammenheng i mobilitet for de ulike persongrupper?

Forklaringsfaktorer bak forskjeller i mobilitet.

4.2. Studier av flytterater etter mønster av Stordahls undersøkelse 1971-74, mer fokusert på arbeidskraftregioner.

4.3. Studier av sammenhenger mellom områdekjennetegn og flytterater. Stordahls variable for kommunene brukes til å avlede variable for arbeidskraftregioner. Bakgrunnsvariable kan også hentes fra FOB 80 og Landbrukstellinga.

5. Studier av flyttemønstre for kommunene innenfor arbeidskraftregionene.

Emner stort sett som under 4, men dette arbeidet bør prioriteres lavere enn punktene under 4 dersom vi lykkes med å etablere arbeidskraftregioner som skiller mellom flyttinger av type I og type II (kap. 2).

6. Behovet for ytterligere klarlegging av individuelle flyttemønstre.

6.1. "Tilbakeflyttere" til arbeidskraftregion, til kommunene.

Spørsmål: Er det visse flyttinger som "normalt" følges av tilbakeflyttinger, og er det regulære intervaller mellom flytting-tilbakeflytting?

Bør vi gruppere tilbakeflyttinger separat i flyttestatistikken?

6.2. "Flergangsflyttere"

Spørsmål: Er det visse typer/grupper i befolkningen som har høyere mobilitet enn andre? (bortsett fra de aldersbetingede forskjeller).

Kan vi fange inn de mobile gruppene ved gruppering etter faktorer som oppvekststed, utdanning, yrke, egenskaper ved foreldrene?

Analysen av FMU-72 viser at det finnes slike grupperinger, men at slike grupper neppe kan etableres bare på grunnlag av opplysninger i registeret..

Er forskjellen mellom "movers" og "stayers" betinget av individuelle egenskaper som ikke fanges inn av (eventuelt opererer i tillegg til) gruppeegenskaper?

6.3. Data til analyse av individuelle flyttemønstre.

6.3.1. Registerdata

Vi kan ta ut totale eller (helst) representative flyttedata fra personregisteret og koble mot andre registre. Spesielt kan vi koble mot folketellingene.

6.3.2. Intervjudata

En del opplysninger er av den typen at de bare kan skaffes ved intervju.

Det er samlet inn en rikholdig mengde intervjudata om flytting gjennom intervjuundersøkelser over andre temaer, f.eks. boforholdsundersøkelse, levekårsundersøkelse, kvinners arbeid osv. Dette datatilfang er lite utnyttet.

Nye intervjudata kan skaffes for et "lite skjema" ved f.eks. tillegg til AKU. Bare for et "stort" intervjukskjema vil det trenge en spesiell intervjuundersøkelse av flytting.

7. Konklusjoner om problemstillinger

- 7.1. Den skisserte strategi gir rom for et stort og ressurskrevende forskningsprogram om flytting.
- 7.2. Med de tilgjengelige ressurser må Sosiodemografisk forskningsgruppe avgrense en mindre del som program for virksomheten i en gitt etappe. Et slikt etappeprogram bør ha en ramme på 2-3 år.
- 7.3. Med økt ressurstilgang i Sos.dem. eller andre steder vil det kunne defineres flere eller mer omfattende etapper, noe som vil bety en raskere framdrift av hele strategien .
- 7.4. Med de gitte framdriftsmuligheter innenfor den gitte strategi ser det ikke ut til at vi kan legitimere et krav om en intervjuundersøkelse med "stort skjema" i nær framtid.
- 7.5. Det er heller ikke klart at vi vil føle behov for en intervjuundersøkelse med "lite skjema". Men en slik kan realiseres med begrensede ressurser og uten alt for lang planlegging.
- 7.6. Summa summarum: Vi bør definere en forskningsetappe, men foreløpig konkludere med at vi ikke ser behov for en ny stor intervjuundersøkelse, at det samme gjelder for en liten undersøkelse, men at en slik kan komme til å vise seg ønskelig på et senere tidspunkt.

4. ARBEIDSPROGRAM

Av de punktene som er gjennomgått i avsnitt 3 foran, kan det lages flere ulike arbeidsprogram. Ut fra de formålene som flytteeanalysene i Sosiodemografisk forskningsgruppe skal tjene, og hva som tidligere er gjort, mener vi at arbeidet bør starte med å skaffe en oversikt over hvilke flyttingstyper som kan etableres på grunnlag av registerdata (punkt 3.2). Dersom det er mulig å identifisere de relevante flyttingstypene, er det naturlig å gå videre med å forberede analyser av flyttemønstre for arbeidskraftsregioner. Forberedelsene vil bestå i å dele landet inn i arbeidskraftsregioner. Disse arbeidskraftsregionene vil bli et viktig analyseredskap i det videre arbeid. I første omgang skal de brukes i studiet av de samlede flyttinger mellom arbeidskraftsregionene for de viktigste flyttingstypene (punkt III 3.1). I neste omgang skal vi så forsøke å studere sammenhengen mellom områdekjennetegn for disse regionene og deres flytterater.